

НОВ ЦЕНЕН ЛЕКСИКОГРАФСКИ ТРУД

Гинка Георгиева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Валтер, Х. & Ендлер, Д. (2015). *Нов българско-немски речник*.
София: Изток-Запад. ISBN: 978-619-152-650-5

Новият българско-немски речник е логично продължение на дългогодишната работа на двамата автори. Той е разработен на основата на издания през 1980 година в Лайпциг „Българско-немски речник“, който претърпява девет издания в Германия и България. Новият речник е съобразен с големите промени във всички области на обществения живот, масовото навлизане на новите технологии и трудностите и предизвикателствата пред преводачи, преподаватели и всички, занимаващи се с изучаването на немски език.

„Сега ползвателят вече държи в ръцете си обновен българско-немски речник, осъвременен, разширен и поправен“ (с. 7). Целите на речника – да отговори на потребностите на широк кръг от ползватели, определят и обхвата му – той съдържа над 100 000 лексикални единици, в пълнота е представена българската лексика в своето актуално състояние, съобразен е със съвременната езикова ситуация в българската и немскоезичната общност и последните правописни промени в двата езика.

Много прегледни и подробни са упътванията за използване на речника на немски и български език, ясно е представена структурата на статиите на ключовите думи. Особено полезни са таблиците със склонения на немските съществителни имена по падежи, надлежно номерирани, което дава възможност за бърза справка за отделни съществителни имена, като са маркирани

и такива, които не се скланят. Посочени са особености при спрежението на немските глаголи и принадлежността на всеки силен (неправилен) глагол към определена редица от основни форми (основни гласни). Указанията за работа с речника завършват с начина на отбелязване на фонетичната транскрипция и таблица на използваните съкращения.

Структурата на речниковата статия е ясна и прегледна. Граматичната характеристика на съществителните имена включва родовата им принадлежност и цифра, препращаща към таблиците с формата за множествено число и склонения на съществителното име по падежи. В отделни статии са посочени съществителните от мъжки и женски род, които означават лица и са с еднаква основа, например **добруджанец** и **добруджанка** (с. 196), **лекар** и **лекарка** (с. 438), **специализант** и **специализантка** (с. 925), което не се среща често и прави възможно ползването на речника и от начинаещи. Граматичната характеристика на глаголите включва видовото им значение (несвършен и свършен вид), преходност и начина на образуване на перфект (с **haben** или **sein**). Глаголите, които образуват видова двойка, са обединени в една речникова статия – например **минавам**; **мина** (с. 472). Що се отнася до възвратните форми на глаголите, те обикновено са дадени в същата речникова статия, например **върщам**, **върна**, **≈ се** (с. 132). Прави впечатление обаче, че има и възвратни глаголни форми, обособени в отделна статия, например **минавам се** (с. 473). Обособено в нова речникова статия е и друго значение на посочената вече двойка глаголи **минава ми**; **мине ми** (с. 472). При останалите части на речта е отразена само категориалната им принадлежност, единствено при прилагателните имена се посочват формите на степенуване, когато те се отклоняват от правилото.

Стилистичната характеристика на думите отразява много широк спектър – от разговорно-битовия до деловия и художествен стил. Посочва се стилистичната маркираност (иронично, вулгарно, народно и др.), както и характеристиката, свързана с мястото им в лексикалната система (диалектно, професионален език, остаряло и т.н.). Включени са и някои диалектни лексикални единици с доста ограничен ареал на разпространение (**пипон**, **либе**, **пуздра**).

Особено внимание е обърнато на многозначността на думите и на тяхната употреба, подробно е разработена семантичната структура на тези думи с оглед на немските преводни съответствия, представени са голям брой варианти за съчетаемост на заглавната дума, за съществителното име **глава** са посочени 7 значения и 42 изрази и идиоматични словосъчетания (с. 153). В *Новия българско-немски речник* например са посочени 14 значения на глагола **минавам** (с. 472), с 14 значения е представен и предлогът **по** (с. 657). Подходящи примери илюстрират отделните контекстообусловени значения на тези многозначни думи, при необходимост различните значения са конкретизирани чрез допълнителни обяснения.

Сериозно предизвикателство при превода и в чуждоезиковото обучение представлява така наречената безеквивалентна лексика. При липса на преводно съответствие авторите дават кратко, но прецизно обяснение на нейното значение. Като примери тук могат да бъдат посочени думи като **мартеница, ладуване, лазаруване, мутра, седесар, реститутка, бурканбанк, луканка, фанариот, кукер, самардала** и др.

Безспорно предимство на представения *Нов българско-немски речник* е наличието в него на много думи и значения, обогатили езика ни през последните години, свързани със съвременните технологии, глобализацията в обществено-икономическия живот и интернационализацията на езика. **Джипи, пилинг, чатя, руткит, джойнтвенчър, роуминг, джипис, плъгин, скролирам, пинкод, джънкфуд, даунлоудвам** са само няколко от многото обхванати нови думи.

Речникът завършва с кратка страноведческа информация – приложение с имената на федералните провинции във ФРГ и Република Австрия и кантоните в Конфедерация Швейцария, на немски и на български език.

Представеният *Нов българско-немски речник* се отличава с добра структурираност, прегледност, информативност, изчерпателност и актуалност. С тези свои качества той е ценен практически справочник за ученици, студенти, преводачи и преподаватели.

NEW VALUABLE LEXICOGRAPHICAL WORK

Hilmar Walter, h. & Endler, D. (2015). *Neues bulgarisch-deutsches Wörterbuch*. Sofia: Iztok-Zapad. ISBN: 978-619-152-650-5

✉ **Ms. Ginka Georgieva, Assist. Prof.**
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: ginkageorg@yahoo.com